

Daniel Barr

Försäkringsföretagen och principen om likabehandling

Daniel Barr är chef för bankstödsavdelningen på Riksgälden. Han har en lång bakgrund som tjänsteman på det finansiella området. Han började på Premiepensionsmyndigheten (PPM) som chefsekonom i januari 2005. Dessförinnan var han chefsanalytiker vid Sjunde AP-fonden (AP7) där hans huvudsakliga ansvarsområden var strategiska allokeringsfrågor. Daniel Barr kom från svenska finansdepartementet där han var biträdande chef för avdelningen för finansiella marknader och intermediärer. Tidigare var han t.f. chef för finansmarknadsavdelningen på Sveriges riksbank. Han är ek. Lic. i finansiell ekonomi från Handelshögskolan i Stockholm.

Förord

I mars 2011 avkunnade EU-domstolen en dom med innebörden att det inte längre kommer vara tillåtet för försäkringsbolag att använda kön som en faktor för att bestämma premier och ersättningar i sina försäkringsprodukter. Förbudet börjar gälla från och med december 2012 och kommer sannolikt att medföra relativt stora konsekvenser för både försäkringsföretag och konsumenterna av försäkringsprodukter. Utöver den nämnda domen förs även förhandlingar på EU-nivå om ett antidiskrimineringsdirektiv som kan komma att innebära att förbudet utvidgas till att gälla även andra faktorer än kön, såsom till exempel ålder och funktionshinder. Konsekvenserna av ett sådant förbud skulle troligtvis bli ännu mer genomgripande.

Mot bakgrund av utvecklingen inom EU har Finansmarknadskommittén gett avdelningschefen Daniel Barr i uppdrag att närmare analysera konsekvenserna för försäkringsbolagen och för samhällsekonomin av ett förbud mot att använda kön och andra faktorer vid beräkning av premier och ersättningar.

Rapporten har diskuterats vid ett seminarium och vid möten i Finansmarknadskommittén.

Det är min förhoppning att rapporten ska bidra till en ökad kunskap och även fungera som ett objektiva och värdefulla bidrag i debatten kring hur reglering mot diskriminering påverkar och förhåller sig till försäkringsföretagens verksamhet.

Slutsatserna i rapporten är författarens egna.

Stockholm 6 december 2011

Johanna Lybeck Lilja
Statssekreterare
Ordförande Finansmarknadskommittén

Försäkringsföretagen och principen om likabehandling

BAKGRUND OCH SAMMANFATTNING

EU-domstolen konstaterade i början av år 2011 att differentiering av försäkringspremier med avseende på kön stred mot EU:s grundläggande princip om jämställdhet mellan könen. Sådan differentiering kommer därför att vara förbjuden i nya försäkringskontrakt från den 21 december 2012. Denna förändring innebär relativt stora konsekvenser för försäkringsväsendet. En förhandling pågår också på EU-nivå om ett nytt antidiskrimineringsdirektiv som potentiellt kan få än starkare påverkan på försäkringsbolagen.

Mot bakgrund av utvecklingen på EU-rättens område har Finansmarknadskommittén gett mig i uppdrag att analysera konsekvenserna för försäkringsbolagens verksamhet av förbudet att använda kön och andra variabler som en faktor vid bestämmande av premier.

Förbudet mot könsdifferentierade premier kommer att innebära att kvinnor kommer att få betala högre premier för dödsfalls- och motorförsäkringar medan män får sänkta premier. Det omvända kommer att gälla för pensions- och sjukförsäkringar – män får höjda premier medan kvinnor får sänkta. Könsneutrala premier kommer också att innebära större s.k. moturval i försäkringskollektiven vilket kommer resultera i att de genomsnittliga premienivåerna går upp. Nya produkter kan komma att konstrueras i syfte att motverka moturvalsproblemet.

Beslutet om könsneutrala premier kommer sannolikt att innebära välfärdskostnader i form av att färre kommer att välja att teckna en försäkring. Hur stora välfärdsförlusterna kan tänkas bli beror på hur priskänsliga försäkringstagarna är och hur uppfinningsrika försäkringsbolagen kommer att vara för att finna andra vägar att riskdifferentiera sina premier.

Det finns en oro i försäkringsbranschen att domen ska få smittoeffekter på andra områden. Ett förbud mot att differentiera premier och ersättningar efter

ålder skulle få mycket stora återverkningar på livförsäkringsbranschen. Med stor sannolikt skulle denna del av försäkringsväsendet då behöva upphöra, eller helt ändra inriktning. Även ett diskrimineringsförbud för funktionshinder kan få negativa effekter för sjuk- och barnförsäkringsmarknaden. I dagsläget synes emellertid en sådan utveckling vara mindre sannolik.

FÖRSÄKRINGSMÄSSIGA PRINCIPER

Grunden för försäkringsverksamhet är att sprida risken mellan ett tillräckligt stort antal försäkringstagare för att man därigenom gemensamt kan täcka kostnader för oväntade händelser som en enskild försäkringstagare skulle ha svårt att klara av själv. I en privat försäkring innebär detta att varje ny risk som ska bäras av kollektivet måste vägas mot kostnaden för att täcka den. Om risken, det vill säga sannolikheten för att händelsen verkligen inträffar, är för hög, ligger det i övriga försäkringstagares och försäkringsbolagets intresse att neka att täcka den särskilda risken eller att ta en högre premie som motsvarar den förhöjda risken.

Möjligheten att neka en försäkring eller differentiera försäkringspremierna skiljer klassisk försäkring från socialförsäkring, eller annan statligt administrerad försäkring där alla försäkringstagare har rätt och skyldighet att delta oavsett den risk som den enskilde försäkringstagaren bidrar med. Socialförsäkringen finansieras också av obligatoriska premier eller skatter.

Det är inte alltid lätt för en privat försäkringsgivare att bedöma risken och därmed den förväntade kostnaden för ett nytt försäkringskontrakt. Vid tecknandet av ett försäkringskontrakt har försäkringsföretaget ett informationsunderläge gentemot den försäkrade. Om inte försäkringsföretaget kan differentiera priserna mellan goda och dåliga risker kommer individer som känner till att den egna förväntade skadekostnaden är hög, ha större incitament att teckna försäkringen än individer med låg förväntad kostnad. Detta faktum kan ge upphov till s.k. motorval: Är det alltför få individer med låga förväntade skadekostnader som väljer att teckna försäkringen kommer de genomsnittliga skadekostnaderna gå upp. I detta fall måste försäkringsföretaget höja premierna, vilket innebär att ännu fler individer med god riskprofil låter bli att teckna försäkringen, vilket kan trissa upp priserna ännu

mer, osv. Försäkringsbolaget riskerar till slut att bli sittande med de sämsta riskerna och i värsta fall går det inte att få lönsamhet i produkten överhuvudtaget och försäkringsrörelsen måste upphöra.

I socialförsäkring undviks denna typ av moturvaleffekter eftersom att deltagandet är obligatoriskt. För ett privat försäkringsbolag är det emellertid centralt att försöka uppskatta risken hos en försäkringstagare för att därmed undvika moturvaleffekter. Det kan dock både vara svårt och kostsamt att bedöma varje individs risk då det innefattar olika typer av beteenden. Försäkringsavtalslagen ger visserligen försäkringstagaren upplysningsplikt för att möjliggöra riskbedömningen. Att ändå försöka skatta risken kan innebära att integritetskränkande frågor måste ställas och kostsamma kontroller måste utföras för att se om uppgifterna stämmer. Ett sätt att riskdifferentiera på ett mer kostnadseffektivt och mindre integritetsskadligt sätt är att dela in individer i olika grupper beroende på vilken risk individen bedöms tillföra kollektivet och använda sig av statistisk erfarenhet om dessa grupper för att bedöma riskerna.

Vilka parametrar man använder för att indela individerna i grupper varierar mellan olika försäkringsklasser. För motorförsäkring används ofta bostadsadress och körsträcka. För andra försäkringar krävs läkarundersökningar. I många försäkringar grupperas försäkringstagare efter kön och ålder då skadekostnaderna statistiskt sett i många fall ser olika ut för dessa grupper (se vidare nedan). Kön och ålder är också uppgifter som är objektiva, lätta att inhämta och kontrollera samt beständiga över tid. Att lämna uppgifterna upplevs inte heller som integritetskränkande.

EU-domstolen har emellertid beslutat att könsdifferentierade premier strider emot EU:s jämställdhetssträvanden (se vidare nedan). Beslutet innebär att försäkringsföretagen kommer att tvingas avvika från de grundläggande principerna för försäkring. Företagen måste ta emot försäkringstagare där de förväntade kostnaderna är högre för kollektivet än vad som motsvaras av intäkterna. Beslutet kommer att förorsaka ett större motorval i försäkringskollektiven än idag.

Det finns också tänkbara smittoeffekter av domen till andra områden – exempelvis differentieras idag försäkringspremier baserat på ålder (t.ex.

pensionsförsäkring) och funktionshinder (t.ex. barnförsäkring). Ett förbud på detta område kan få mycket stora konsekvenser för det privata försäkringsväsendet.

På samma sätt som ett förbud att differentiera premier kan kontraheringsplikten i den nya försäkringsavtalslagen innebära ett ökat motorval och ökade genomsnittliga försäkringspremier. Kontraheringsplikten innebär ett tvång för försäkringsbolagen att ingå avtal med den som önskar en försäkring om det inte föreligger "särskilda skäl".

LEGAL BAKGRUND

I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna förbjuds diskriminering på grund av kön. Dessutom stadgas att jämställdhet mellan kvinnor och män ska säkerställas på alla områden.¹ Stadgan gäller för EU:s institutioner men också för medlemsstaterna när de tillämpar EU-rätten.

Rådet har därutöver antagit ett direktiv om varor och tjänster.² I detta direktiv förbjuds diskriminering p.g.a. kön när det gäller tillhandahållandet av varor och tjänster med hänvisning till EU-stadgans bestämmelser. Förbudet som trädde ikraft 21 december 2007 gäller i princip även vid tillhandahållandet av försäkringar. Således får försäkringsbolagen i Europa inte använda kön som en variabel när man beräknar försäkringspremier eller försäkringsersättningar. Det finns emellertid ett undantag i direktivet som tillåter proportionerliga skillnader i premier och ersättningar till följd av kön, förutsatt att företagets riskbedömning baseras på relevanta och korrekta statistiska uppgifter. De flesta medlemsstater har utnyttjat undantaget.

I Sverige har direktivet genomförts genom Diskrimineringslagen.³ I denna lag förbjuds såväl direkt som indirekt könsdiskriminering för den som tillhandahåller varor och tjänster. I lagen finns dock ett uttalat undantag för försäkringstjänster. Förbudet hindrar inte heller att kvinnor och män behandlas olika om det har ett berättigat syfte och medlen är lämpliga för att uppnå syftet (ett exempel som nämns är skyddat boende för kvinnor).

---

¹ Artikel 21.1 respektive artikel 23.

² Direktiv 2004/113/EG

³ 2008:567

Undantaget om könsdifferentierade premier används idag av försäkringsbranschen inom flera områden. Det gäller motorförsäkring, sjukförsäkring, privat livförsäkring och icke-kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringar. För att kunna utnyttja direktivets undantag måste Sverige säkerställa att de bakomliggande statistiska uppgifterna är tillförlitliga, uppdateras regelbundet och publiceras. Branchorganisationen Svensk försäkring har i Sverige tagit på sig denna uppgift. Finansinspektionen har i uppgift att följa hur försäkringsbranschen fullföljer åtagandet. (De uppgifter som används i avsnitten nedan i denna promemoria kommer från dessa statistiska undersökningar.)

Utslag i EU-domstolen

EU-domstolen ogiltigförklarade den 1 mars 2011 undantaget av försäkringstjänster i direktivet för varor och tjänster. Bakgrunden är följande: En belgisk konsumentförening, Test-Achets m.fl., gick till den belgiska författningsdomstolen och yrkade på att möjligheten att könsdifferentiera försäkringspremier och försäkringsersättningar inte längre skulle tillåtas. Den belgiska domstolen vände sig till EU-domstolen för att få ett förhandsavgörande och ställde frågan till EU-domstolen om det undantag som finns i direktivet om varor och tjänster var förenligt med principen om likabehandling av kvinnor och män som finns i unionen.

EU-domstolen konstaterade för sin del att direktivet om varor och tjänster direkt hänvisar till EU-stadgan och undantaget i direktivet måste därför prövas mot stadgan. Domstolen konstaterade att unionslagstiftaren konsekvent måste sträva mot att uppnå målen i stadgan. Möjligheten finns visserligen för lagstiftaren att göra undantag eller ange övergångsperioder, men undantagen måste då vara begränsade i räckvidd och tid. Det är dock, enligt EU-domstolen, inte möjligt att tillåta undantag under obegränsad tid, vilket var fallet i direktivet om varor och tjänster. EU-domstolen förklarade därför undantaget i direktivet som ogiltigt och beslöt att det skulle upphävas efter en lämplig övergångsperiod som slogs fast löpa till den 21 december 2012.⁴ Efter detta datum blir det således förbjudet att inom EES-området teckna nya

---

⁴Mål C 236/09

försäkringskontrakt som tillämparskilda försäkringspremier eller försäkringsersättningar för män och kvinnor.

Svensk anpassning till domen

Sverige har som ovan påpekats genomfört direktivets undantag för försäkrings-tjänster i diskrimineringslagen. Eftersom undantaget i direktivet förklarats ogiltigt måste motsvarande undantag tas bort i den svenska lagen.

Arbetsmarknadsdepartementet har sänt ut en departementspromemoria på remiss⁵ där undantaget förslås tas bort. Remisstiden gick ut den 1 december 2011. En proposition planeras till mars 2012 för att möjliggöra ett riksdagsbeslut under våren 2012.

I samband med lagändringen uppkommer att antal praktiska frågor, som bara delvis besvaras i den utsända departementspromemorian. Ytterligare förtydliganden kan förväntas komma i samband med propositionen. Även EU-kommissionen har aviserat att man avser komma ut med ett tolkningsmeddelande. Nedan listas några frågor där ett förtydligande kan krävas.

Tjänstepension

Det finns en osäkerhet om tjänstepension kommer att omfattas av förbudet mot könsdifferentierade premier. Tjänstepension är direkt undantaget från direktivet om varor och tjänster, där undantaget för försäkringsverksamhet som nu förklarats ogiltigt stått inskrivet. En möjlig tolkning är att därför att endast privata försäkringskontrakt berörs. Problemet med domen i EU-domstolen är att den inte preciserar omfattningen av förbudet. Det kan finnas en smittorisk till tjänstepensionsområdet genom att tjänstepensioner ofta baseras på försäkring, åtminstone i utbetalningsskedet. I Sverige erbjuds också en stor del av tjänstepensionerna via försäkringsföretag, även om denna del av verksamheten regleras av tjänstepensionsdirektivet. Detta till skillnad från de flesta andra länder i Europa där tjänstepensionerna tillhandahålls av andra typer av institut (t.ex. pensionsfonder).

---

⁵Ds 2011:31 Vissa förenklingar i det arbetsmarknadspolitiska regelverket m.m.

EU-kommissionen har lovat att återkomma med ett yttrande när det gäller tjänstepension. Mycket tyder idag på att tjänstepensionsområdet helt kommer att undantas från förbudet mot könsdifferentierade premier.

En särskild fråga är tjänstepensionskontrakt där arbetsgivaren är försäkringstagare och betalar in premien, medan den anställde är ersättningsberättigad. Här är det en juridisk person som är part i kontraktet, som definitionsmässigt inte kan bli könsdiskriminerad.

Nya kontrakt

De nya reglerna gäller endast för nya försäkringskontrakt. Frågan om vad som är ett nytt kontrakt är emellertid inte självklart. På försäkringssidan finns flera olika typer av kontrakt. På sakförsäkringssidan tecknas normalt ett försäkringskontrakt. Därefter skickar försäkringsföretaget årligen ett förnyelsebrev till den försäkrade. Försäkringsföretaget kan här ändra såväl villkor som premien. Däremot har försäkringstagaren normalt rätt att få sin försäkring förlängd utan en ny riskprovning. Försäkringsgivaren kan således inte neka försäkringstagaren att fortsätta att teckna försäkringen.

På livförsäkringssidan finns flera typer av kontrakt. Vissa kontrakt har fasta premier och fasta villkor och kan sträcka sig över långa perioder. Dessa kontrakt kommer rimligen att kunna fortsätta tillämpa könsdifferentierade premier under kontraktstiden, vilket kan vara fråga om decennier framåt.

På livsidan finns också rena engångspremier, även om det inte är så vanligt. Vill man utöka sin försäkring får man teckna ett nytt kontrakt och betala in en ny premie. Ingen samordning sker och försäkringstagaren erhåller vanligen separata försäkringsbesked.

I andra livförsäkringskontrakt kan försäkringsföretaget årligen justera premien såväl uppåt som nedåt, men också förändra andra villkor. Denna kontraktsform brukar kallas för "engångspremie i serie". Förmånerna utökas vid varje premie men här sker full samordning – om den första premien lett till överskott och den andra premien till underskott kvittas de mot varandra. Försäkringstagaren ser inte de individuella under- och överskotten utan får ett enda

försäkringsbesked. Även i detta fall kan inte försäkringsgivaren neka försäkringstagaren ett nytt kontrakt eller kräva en ny riskprovning.

I departementspromemorian görs tolkningen att förnyelsepremier samt "engångspremie i serie" torde räknas som ett en serie av nya årliga kontrakt och könsneutrala premier måste således tillämpas på dessa kontrakt efter 21 december 2012. Denna fråga är emellertid inte alldeles enkel att svara på. För det första finns ingen enhetlig standard. Avtalsvillkoren skiljer sig år mellan bolagen. Rimligen måste de exakta villkoren granskas innan ställning kan tas i det enskilda fallet. Det vore emellertid olyckligt om snarlika kontrakt kommer att tolkas på olika sätt. Här kan lagstiftaren ge vägledning.

För det andra är det rimligt att denna fråga samordnas med andra regelverk. Exempelvis i samband med utformningen av de nya reglerna för kapitalkrav för försäkringsbolag (solvens II-direktivet) har under en tid diskuterats huruvida "engångspremie i serie" är ett enda kontrakt och om man i så fall kan tillgodoräkna sig de framtida premierna vid beräkningen av kapitalkravet. Rimligen bör ett ställningstagande om engångspremier i serie ska betraktas som ett eller flera kontrakt vara detsamma i alla relevanta regelverk.

Användande av kön i riskberäkningar

En central fråga är huruvida försäkringsföretagen i sina interna beräkningar kan fortsätta göra olika antaganden när det gäller kvinnor och män. Klart är att företagen inte får tillämpa olika premier eller ersättningar beroende på kön. Det är dock rimligt att företagen exempelvis vid (den könsneutrala) premieberäkningen, beräkningen av avsättningarnas storlek och sin riskhantering i övrigt får ta hänsyn till den faktiska fördelningen mellan kvinnor och män som finns i det egna försäkringskollektivet. Det skulle nog kunna hävdas att det t.o.m. är ett krav i rörelse- och redovisningsreglerna för försäkring att bolagen ska använda sin bästa kunskap om sina åtaganden när man redovisar sina försäkringstekniska avsättningar. Det är emellertid inte helt klarlagt om så är fallet i regeringens promemoria. Om företagen mot förmodan skulle förbjudas att ta sådan hänsyn kommer de i sina försäkringstekniska beräkningar tvingas göra antaganden om könsfördelningen. Dessa antaganden

måste göras med viss säkerhetsmarginal. Ett förbud mot att använda kön i de försäkringstekniska beräkningarna skulle därför innebära dyrare försäkringar.

Gränsvärden vid hälsoundersökningar

En särskild fråga är huruvida olika gränsvärden kan användas för kvinnor och män vid hälsoundersökningar. Vissa blodvärden betraktas exempelvis som normala om de uppmäts hos en man medan de är tecken på ohälsa hos en kvinna. Om premier differentieras, eller försäkring nekas, utifrån dessa data kan detta eventuellt strida mot likabehandlingsprincipen.

Konsekvenser för försäkringsprodukter

LIVFÖRSÄKRING

Livförsäkringssektorn försäkrar både mot långt och kort liv. En livförsäkring mot kort liv tecknas för en viss period. Om den försäkrade avlider under perioden betalas en ersättning ut (dödsfallsförsäkring). En livförsäkring mot långt liv faller ut så länge den försäkrade, eller eventuell medförsäkrad, lever (livränta, pension).

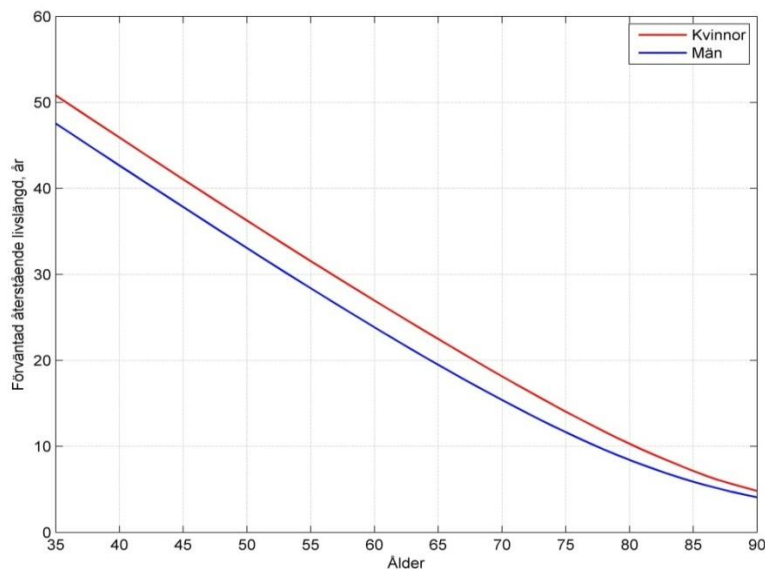
Vid beräkningar av premier och försäkringsersättning i livförsäkringssektorn är naturligtvis skattningar av dödsfallssannolikheter och förväntad återstående livslängd centrala. Om försäkringskollektivet i en pensionsförsäkring lever längre än beräknat går försäkringen med underskott, vilket i värsta fall innebär att företaget inte kan svara för sina åtaganden.

Det finns betydande skillnader mellan kvinnors och mäns dödlighet och förväntade livslängder. En kvinna har en lägre sannolikhet att avlida än en jämnårig man. Kvinnor lever också i genomsnitt längre än män. Det innebär att en kvinna idag betalar en lägre premie när hon tar dödsfallsförsäkring än vad en man i motsvarande ålder gör. Det innebär också att en kvinna måste betala in en högre premie för sin pensionsförsäkring i jämförelse med en man i samma ålder för att få ut samma månatliga livränta/pension.

Skillnaderna i förväntad livslängd mellan kvinnor och män i Sverige är cirka 3,5 år fram till 60 år (se figur 1). Statistiken har samlats in från tolv svenska försäkringsbolag. I 65-årsåldern har skillnaden sjunkit till 3 år för att därefter

avta med ökande ålder. I ålder över 90 år är skillnaderna försumbara. En kvinna som går i pension vid 65 års ålder måste med andra ord samla ihop ett större kapital för att få en viss pension då pengarna ska räcka tre år längre jämfört med en jämnårig man.

Figur 1: Förväntad återstående livslängd för kvinnor och män vid olika åldrar

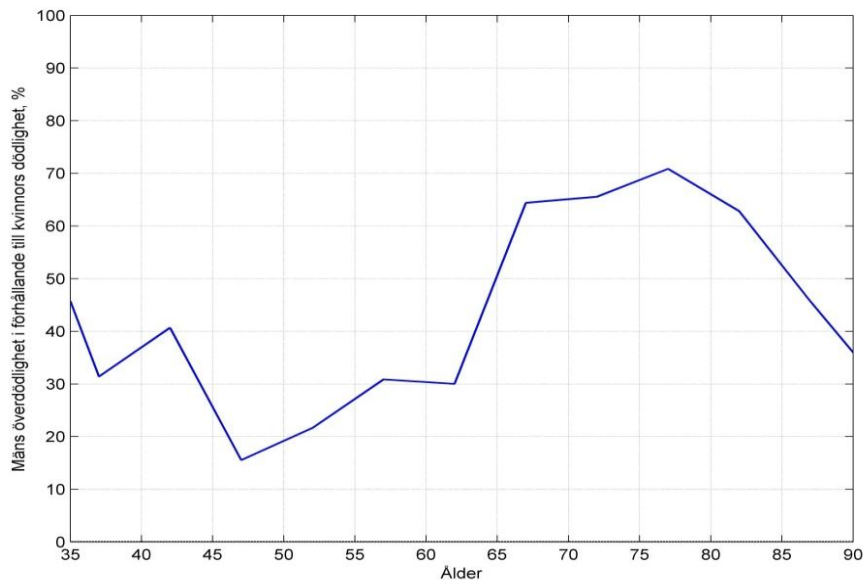
Källa: Svensk försäkring

Skillnader i förväntad livslängd mellan män och kvinnor reflekteras naturligtvis också i döds sannolikheter. Figur 2 visar hur många gånger större döds sannolikheten för män är i varje ålder i jämförelse kvinnor i samma ålder. Av grafen framgår till exempel att sannolikheten för en 50-årig man att avlida under det kommande året är 20 procent högre än för en 50-årig kvinna. Skillnaden varierar emellertid kraftigt beroende på ålder. Efter 60-årsåldern är döds sannolikheten för män 50 procent högre än för kvinnor. Efter 80-årsåldern avtar skillnaderna. (Döds sannolikheterna i tidiga åldrar varierar till följd av litet dataunderlag.)

Skillnaderna mellan mäns och kvinnors förväntade livslängd har krympt under senare år. En fråga är huruvida denna skillnad är på väg att försvinna. Studeras emellertid tidsserier för längre perioder kan man dock se att skillnaden i medellivslängd varit relativt konstant under de senaste 200-åren (se figur 3). Skillnaden har dock vuxit under 1900-talet, sannolikt till följd av mäns rökning.

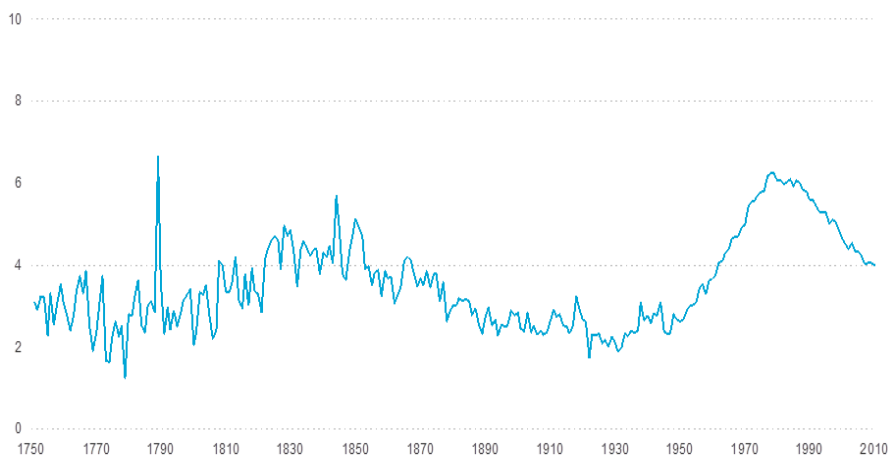
Denna ökning håller nu på att återställas i takt med att röningsmönstret mellan könen utjämnats. Mönstret ser likadant ut i hela västvärlden (se figur 4). I Östeuropa är dock skillnaden mellan kvinnor och mäns medellivslängd väsentligt högre.

Figur 2: Dödssannolikheter för män jämfört med kvinnor

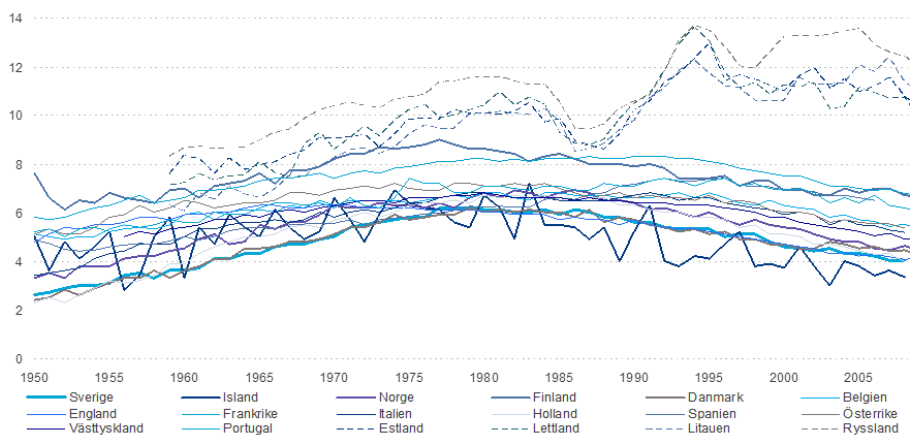
Källa: Svensk försäkring

Figur 3. Skillnader i genomsnittlig medellivslängd mellan kvinnor och män i Sverige

Källa: Human Mortality Data Base

Figur 4. Skillnader i genomsnittlig medellivslängd mellan kvinnor och män i olika länder

Källa: Human Mortality Data Base

Konsekvenser för livförsäkringsmarknaden

När krav på könsneutrala premier införs för livförsäkringsbolagen innebär det att kvinnor kommer att få högre premier när de tecknar dödsfallsförsäkring än idag, medan mäns premier sänks.

Ett förhöjt pris kommer innebära att vissa kvinnor (särskilt äldre kvinnor) kommer att välja att avstå från att teckna en försäkring. På samma sätt kommer sänkta priser locka till sig fler män. För kollektivet innebär det att kostnaderna för försäkringen går upp till följd av högre genomsnittlig dödsfallssannolikhet, vilket kommer att resultera i genomsnittligt högre premier. Förutsatt att kvinnor inte helt slutar att försäkra sig och försäkringsbolagen får använda sig av kunskapen om vilket könsfördelning som finns i kollektivet vid premiesättningen så kommer den könsneutrala premien hamna på en nivå som överstiger den genomsnittliga premien idag, men ligga under den nuvarande premien för män.

Omvänt kommer män att få förhöjda premier för sin pensionsförsäkring (för samma månatliga utbetalningsbelopp). Många försäkringar innehåller idag en kombination av dessa två försäkringar (pensionsförsäkring med efterlevandeskydd). Därutöver finns s.k. tvålivsförsäkringar för makar som betalar ut livränta så länge någon av de försäkrade lever. Dessa försäkringar kommer att påverkas marginellt av förbudet mot könsdifferentiering, då

effekten på de olika delarna tenderar att ta ut varandra. Nedan analyseras kontrakt utan återbetalningsskydd.

De höjda pensionspremierna för män kan innebära att män i större utsträckning kommer att välja att spara till sin pension på annat sätt än i försäkringssparande. Samtidigt lockas fler kvinnor att teckna pensionsförsäkring. Det kan innebära att fler kvinnor än män får livslånga pensioner och en större andel av fattigpensionärerna blir män i framtiden. Män kommer också att välja, när så är möjligt, kortare utbetalningstider, vilket ytterligare ökar moturvalet.

För försäkringskollektivet innebär det att det genomsnittliga månatliga pensionsbelopp som utbetalas för varje sparad 1000-lapp kommer att sjunka till följd av ökad förväntad återstående livslängd i kollektivet. Förutsatt att män inte helt slutar att försäkringsspara, och försäkringsbolagen får använda sig av kunskapen om vilket könsfördelning som finns i kollektivet vid premiesättningen, så kommer den könsneutrala premien hamna på en nivå som överstiger den genomsnittliga premien idag men ligger under den nuvarande premien för kvinnor.

Flytträtt

EU-domstolens dom innebär att de könsneutrala premierna endast kommer att användas för nya kontrakt (se ovan). På livförsäkringssidan finns på många håll längre kontrakt där könsdifferentierade premier kommer att fortsätta kunna tas ut. I den mån försäkringstagaren har rätt att byta försäkringsgivare, eller kommer att ges flytträtt genom framtida lagstiftning, kan det finnas incitament för kvinnor (män) att lämna sin nuvarande könsdifferentierade pensionsförsäkring (dödsfallsförsäkring) för att flytta till ett nytt könsneutralt kontrakt. Förutsatt att det belopp som försäkringstagaren får ta med sig får beräknas med hänsyn taget till kön (gjorda avsättningar och återbäring) kommer inte de äldre försäkringskollektiven drabbas av detta. Däremot kan moturvalseffekten, och därmed premierna, bli större i de könsneutrala kollektiven jämfört med en situation där ingen flytträtt fanns.

Värt att påpeka är att försäkringstagarna i steg två kan välja att flytta till ett könsneutralt kontrakt hos ett företag för att därefter flytta tillbaka försäkringen

till sitt ursprungliga försäkringsföretag. Flytten fram och tillbaka innebär att den försäkrade kan få ett nytt och mer förmånligt könsneutralt kontrakt i samma företag, utan att ha betalt in någon ytterligare premie. Blir sådana manövrer vanligt förekommande kommer det orsaka stora administrationskostnader hos företagen. Företagen kan komma att tvingas erbjuda könsneutrala kontrakt även till dem som har kontrakt som faller utanför tillämpningsområdet. Det är svårt att bedöma hur stor dessa effekter kan komma att bli.

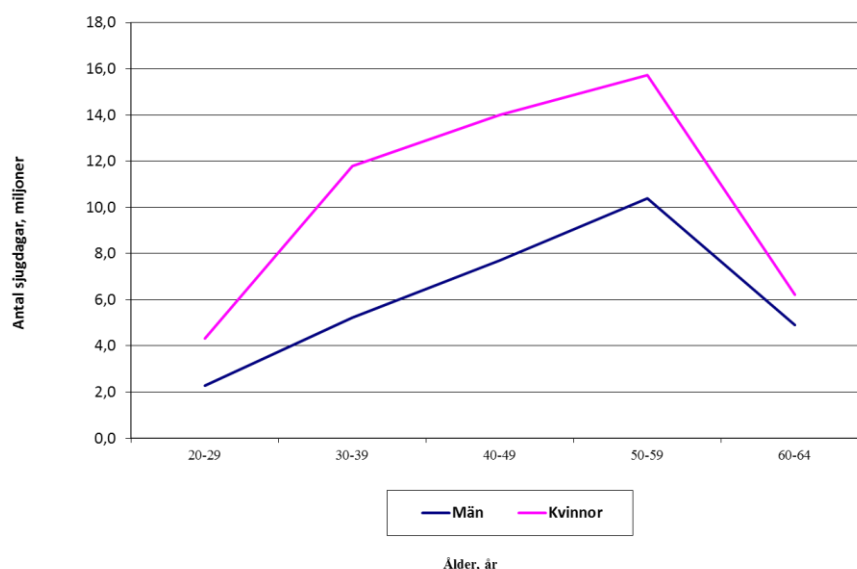
SJUK- OCH SJUKVÅRDSFÖRSÄKRING

Sjukförsäkringsmarknaden

På sjukförsäkringsmarknaden baseras riskberäkningarna dels på beräkningar av sannolikheten att bli sjuk, dels på sannolikheten att kvarstå som sjuk. Även på detta område finns tydliga skillnader mellan kvinnor och män. Förutom kön differentieras premierna ofta på ålder.

Försäkringskassan har gjort en analys som pekar på att ca 60 procent av de samlade sjukersättningarna betalas ut till kvinnor. I de yngre och äldre ålderskategorierna är skillnaden mindre än för gruppen 30-50 år där skillnaden är störst.

Figur 5. Antal sjukdagar för män och kvinnor

Källa: Försäkringskassan

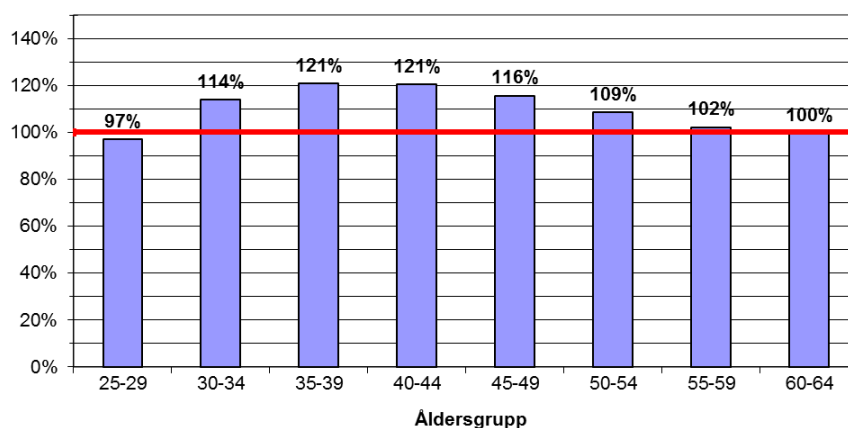
Svensk försäkring har för sin del samlat in datamaterial från 16 försäkringsföretag som representerar en betydande del av marknaden. Statistiken avser enbart sjukfall som pågått i mer än 90 dagar, då de flesta sjukförsäkringar har 90 dagars karenstid. Även denna statistik uppvisar tydliga skillnader mellan kvinnor och män.

I figur 6.a visas kvoten mellan antalet insjuknade kvinnor och antalet insjuknade män. Figuren visar att insjuknandefrekvensen är väsentligt högre bland kvinnor än bland män. Skillnaden är störst i gruppen 30-40 år.

I figur 6.b visas kvoten mellan genomsnittlig sjuktid för kvinnor och genomsnittlig sjuktid för män uppdelat i samma åldersgrupper som i det första diagrammet. Figuren visar att kvinnor, med undantag 20–29-åringar har en längre sjuktid än män i samma ålder.

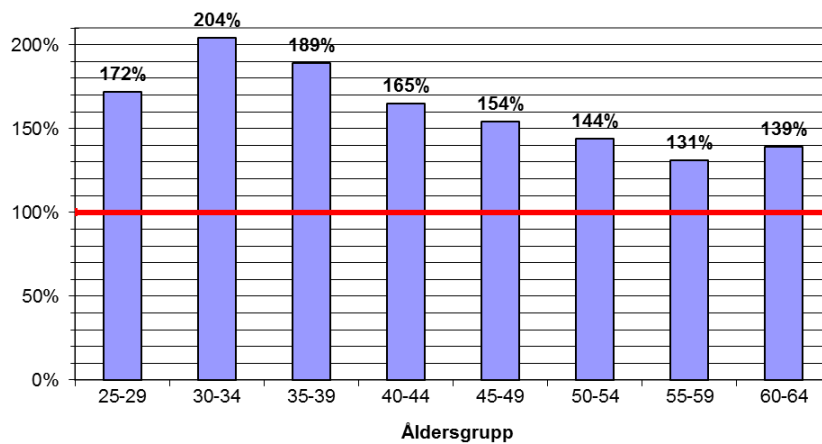
I figur 6.c visas den sammantagna effekten på sjukskadekostnaden när hänsyn tas till både insjuknandefrekvens och sjukfallens längd. I samtliga ålderskategorier är kostnaden väsentligt högre för kvinnor än män.

Figur 6.a Insjuknandefrekvens för kvinnor i procent av insjuknandefrekvens hos män, per åldersgrupp

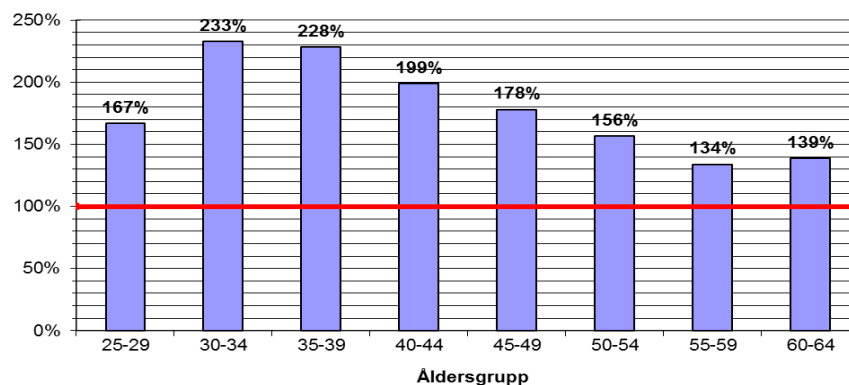
Källa: Svensk försäkring

Figur 6.b Genomsnittlig sjuktid för kvinnor i procent av genomsnittlig sjuktid hos män, per åldersgrupp

Källa: Svensk försäkring

Figur 6.c Genomsnittlig skadekostnad för kvinnor i procent av genomsnittlig skadekostnad för män, per åldersgrupp

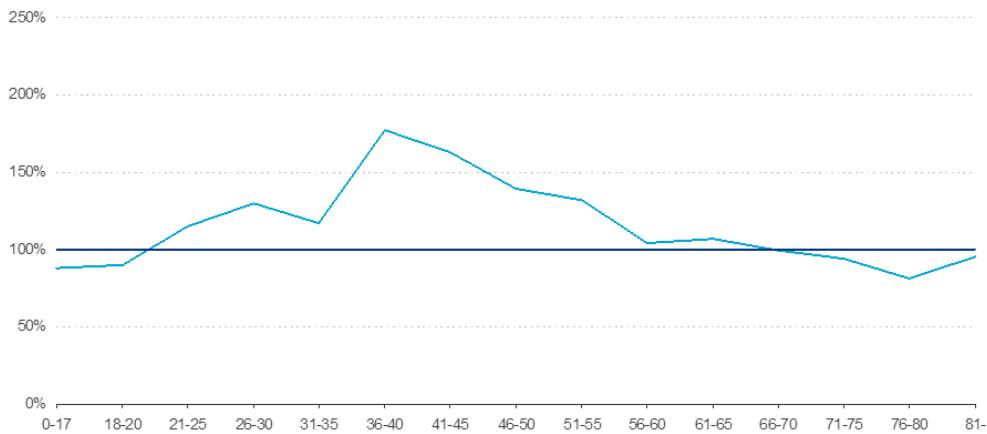
Källa: Svensk försäkring

Sjukvårdsförsäkringsmarknaden

Samma resultat går även att finna när det gäller sjukvårdsförsäkringar. Här har inte svensk statistik gått att uppbringa. I figur 7 går dock att utläsa skadekostnaden för brittiska kvinnor som en andel av brittiska mäns kostnad för respektive åldersgrupp. Här är skillnaden störst i 40-årsåldern, vilket delvis

kan förklaras med graviditetsrelaterade sjukdomar (i Sverige omfattas inte denna typ av sjukdomar av försäkringen).

Figur 7: Sjukvårdsförsäkring, skadekostnad för kvinnor och män, Storbritannien

Källa: Association of British insurers

Konsekvenser

När krav på könsneutrala premier införs för sjuk- och sjukvårdsförsäkringsbolagen innebär det att kvinnor kommer att få lägre premier medan mäns premier höjs kraftigt (i vissa fall mer än fördubblas den riskrelaterade delen av premien). Ett förhöjt pris kommer ge incitament för vissa män att välja att avstå från att teckna en sjukförsäkring. På samma sätt kommer sänkta priser locka till sig fler kvinnor. För kollektivet innebär det att kostnaderna för försäkringen går upp till följd av högre skadekostnader, vilket kan komma att resultera i genomsnittligt högre premier. En betydande andel av sjuk- och sjukvårdsförsäkringarna tecknas emellertid idag av arbetsgivarna som gruppförsäkringar. Det är därför inte säkert att könsneutrala premier kommer att få någon större effekt på denna marknad. För arbetsgivare med en stor andel män i sin personal kommer emellertid premiekostnadsökningen att bli betydande. Det kan komma resultera i att vissa arbetsgivare väljer att avstå från denna typ av försäkring.

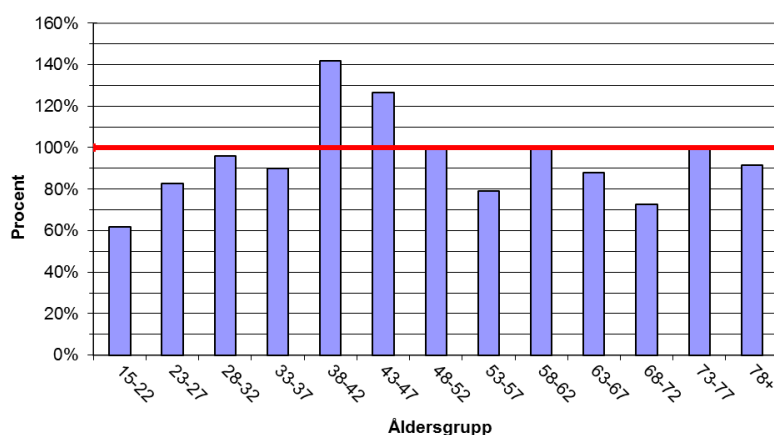
MOTORFÖRSÄKRING

Motorförsäkring kan delas in i flera olika delmoment; trafikförsäkring, som är obligatorisk enligt lag och omfattar personskador samt skador på annans egendom vid trafikolycka. Därutöver finns delkaskoförsäkring, som ger ersättning vid bland annat stöld och till sist vagnskadeförsäkring, som ger ersättning vid skador på det egna fordonet.

Premien på en motorförsäkring bestäms utifrån ett flertal olika faktorer som visat sig ha inverkan på skaderisken. Bland sådana faktorer finns försäkringstagarens kön och ålder, men också bostadsort och körsträcka används flitigt vid premieberäkningen.

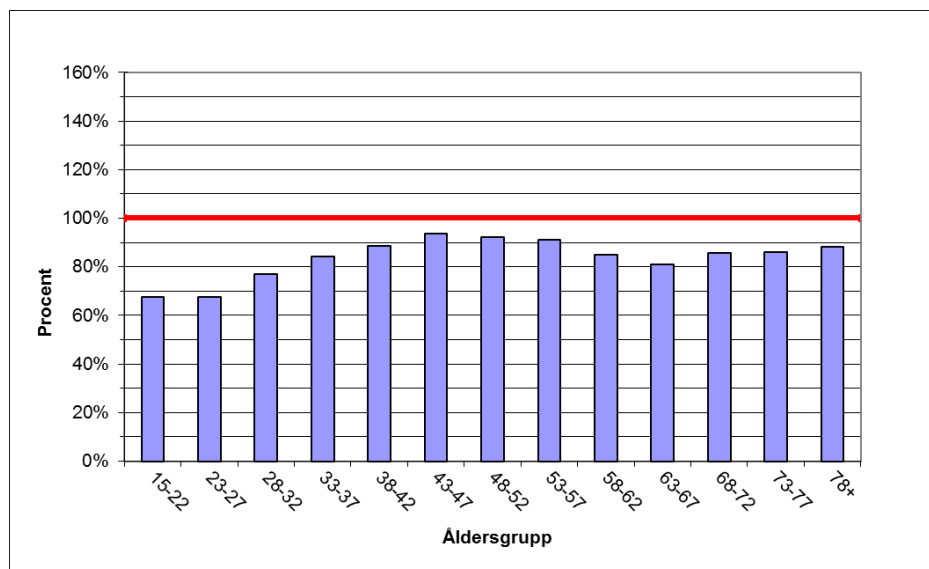
Även inom motorförsäkring finns betydande könsskillnader. I synnerhet yngre män har högre skadekostnader än kvinnor i samma ålder. I en studie genomförd av Svensk Försäkring har data är samlats från de fyra största försäkringsbolagen. De har tillsammans över 90 procent av motorförsäkringsmarknaden. Resultatet av studien redovisas i figurerna 8.a-8.c. Figurerna visar tydligt på könsskillnaderna inom de olika delmomenten, men också på att skillnaden varierar mycket mellan olika åldersgrupper.

Figur 8.a: Kvinnors skadekostnad i procent av mäns i samma åldersgrupp, trafikförsäkring

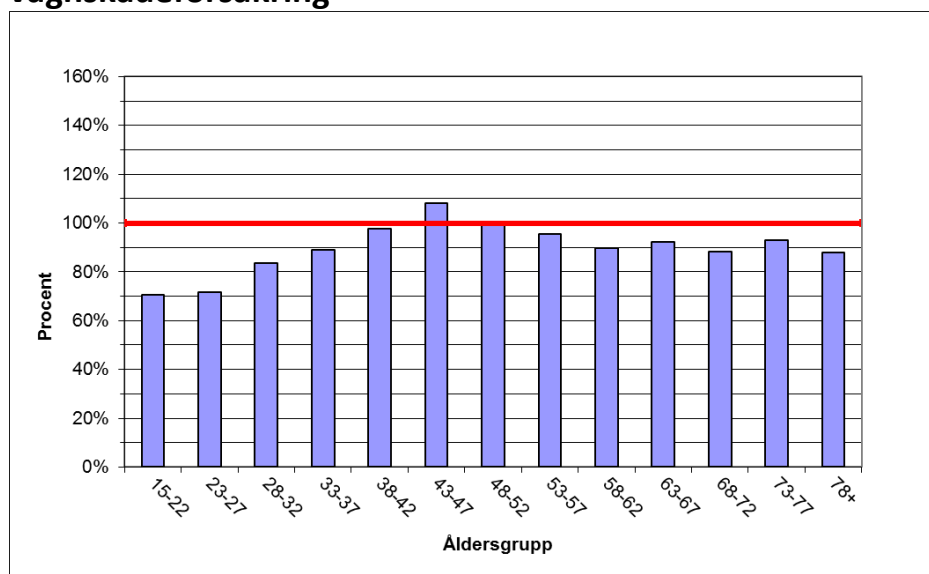
Källa: Svensk försäkring

Figur 8.b: Kvinnors skadekostnad i procent av mäns i samma åldersgrupp, delkaskoförsäkring

Källa: Svensk försäkring

Figur 8.c: Kvinnors skadekostnad i procent av mäns i samma åldersgrupp, vagnskadeförsäkring

Källa: Svensk försäkring

Försäkringstekniska Forskningsnämnden har även gjort en större studie för att säkerställa att könsskillnaderna kvarstår även då man tar hänsyn till andra faktorer. Exempelvis skulle män generellt kunna ha längre körsträckor än kvinnor, vilket skulle ge högre genomsnittlig skadekostnad utan att egentliga riskskillnader mellan könen föreligger. Denna mer omfattande studie visar dock

att även om hänsyn tas till körsträcka, bilmodell och region kvarstår stora riskskillnader mellan könen.

Konsekvenser på motorförsäkringsmarknaden

När krav på könsneutrala premier införs innebär det att unga kvinnor kommer att få kraftigt höjda premier för sin motorförsäkring medan unga mäns premier sänks. Ett förhöjt pris kommer innebära att vissa kvinnor kommer att välja att avstå från att teckna en delkasko- eller vagnskadeförsäkring (trafikförsäkringen är obligatorisk). På samma sätt kommer sänkta priser locka till sig fler män. För kollektivet innebär det att kostnaderna för försäkringen går upp till följd av högre genomsnittliga skadekostnader, vilket kommer att resultera i genomsnittligt högre premier. Förutsatt att kvinnor inte helt slutar att försäkra sig och försäkringsbolagen får använda sig av kunskapen om vilket könsfördelning som finns i kollektivet vid premiesättningen så kommer den könsneutrala premien hamna på en nivå som överstiger den genomsnittliga premien idag, men ligga under den nuvarande premien för män.

TJÄNSTEPENSION

Tjänstepension grundas till övervägande del på avtal mellan arbetsmarknadens parter. En mindre del av marknaden baseras på individuella avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare. Pensionen kan vara premiebestämd eller förmånsbestämd. Arbetsgivaren kan trygga sina åtaganden genom att avsätta medel i sin egen balansräkning i kombination med en kreditförsäkring (med eller utan avsättning till pensionsstiftelse) eller genom att placera medlen i ett fondförsäkringsföretag eller traditionellt livförsäkringsföretag. Tidigare fanns möjligheten att använda sig av tjänstepensionskassor (understödsföreningar). All kollektivavtalad tjänstepension är könsneutral idag i Sverige. Dock erbjuds oftast individuell tjänstepension som försäkringskontrakt med könsdifferentierade premier.

En fråga där oklarhet gäller är huruvida tjänstepensionsområdet alls omfattas av förbudet mot könsdifferentierade premier (se ovan). Om tjänstepension omfattas av kravet på könsneutralitet kommer endast individuella avtal påverkas då de kollektivavtalade pensionerna redan har könsneutrala premier. Tjänstepensionskontrakt kommer teoretiskt att påverkas på samma sätt som

livförsäkringskontrakt (se ovan). I praktiken torde dock de flesta arbetstagare bli tilldelade en premiesumma av sin arbetsgivare som måste placeras i en försäkring hos ett försäkringsföretag. Möjligheten att avstå från att köpa en försäkring torde för de flesta vara begränsad. Problemet med moturval torde därför bli väsentligt mindre på detta område än för privat livförsäkring.

Även kollektivavtalad tjänstepension kan emellertid råka ut för moturval om möjlighet finns att välja olika utbetalningstider. Män kommer att välja kortare utbetalningstid än kvinnor. Det har inom ramen för denna studie inte funnits utrymme att närmare gå igenom de olika tjänstepensionslösningarna och vilka alternativ som erbjuds. Det är därför svårt att förutspå vilka effekter detta kan få.

Solvens II-utredningen⁶ föreslår att en ny form av institut ska införas i Sverige – tjänstepensionsinstitut. Regleringen av dessa institut föreslås baseras på tjänstepensionsdirektivet. Försäkringsbolagen skulle, om förslaget blir verklighet, kunna flytta över sin tjänstepensionsverksamhet till ett sådant institut. I det fall gränsdragningen för könsneutrala premier dras mellan vad som anses vara försäkring och vad som anses vara tjänstepension, och denna gräns definieras av vilket EU-direktiv verksamhetens regleras av, kan möjligheten att använda sig av könsdifferentierade premier ge incitament att använda den nya formen av institut.

MÖJLIGA EFFEKTER PÅ PRODUKTER OCH BETEENDE

Lagstiftning som förhindrar att vissa avtal uppkommer har normalt ett syfte att skydda tredje part eller skydda den svagare avtalsparten (t.ex. konsumentlagstiftning). I fallet könsneutrala premier är syftet att skydda en princip om likabehandling mellan män och kvinnor. Förbudet mot könsdifferentierade premier innebär i princip ett förbud emot att ingå avtal där såväl köpare som säljare har ett intresse att få avtalet till stånd. Sådan typ av reglering inbjuder ofta till ett försök från parterna att hitta vägar för att ändå få ett avtal till stånd.

---

⁶SOU 2011: 68 Rörelse reglering för försäkring och tjänstepension

Förbudet att inte tillåta kontrakt med könsdifferentierade premier kommer att innebära ett incitament för försäkringsföretagen att på annat sätt försöka gruppera försäkringstagarna för att undvika motorval, men det ger också försäkringstagarna incitament att gruppera sig på ett sådant sätt att man kan erhålla lägre premier för sina försäkringar.

Försäkringsföretagen kommer exempelvis få incitament att lyfta fram pensionsförsäkringar med efterlevandeskydd då en sådan produkt är könsneutral i sig. Det är också troligt att företagen i större utsträckning kommer att satsa på gruppförsäkringar av olika slag. Exempelvis kan gruppförsäkringar med låga premier erbjudas till arbetsgivare på enkönade arbetsplatser.

Det är också högst sannolikt att försäkringsföretagen försöker hitta andra variabler att differentiera efter som har starkt samband med kön. När det gäller bilförsäkring kan man tänka sig att bilstorlek eller vissa bilmärken används som differentieringsgrund. När det gäller sjuk- och sjukvårdsförsäkring kan kanske yrkeskategorier användas – vårdpersonal får en premie, medan metallarbetare får en annan. En tredje möjlighet är att variera premien beroende på tidigare utnyttjande av försäkringen (efter förebild från motorförsäkring). Ett problem med att hitta andra variabler är att det kan vara svårt att finna objektiva bedömningskriterier som är stabila över tid och som inte är kostsamma att samla in och övervaka. En alltför ingående granskning kan också upplevas som integritetskränkande av försäkringstagarna.

Det är emellertid inte självklart vilka kriterier som försäkringsföretagen kan använda då även indirekt diskriminering kommer att vara förbjuden. Med indirekt diskriminering avses att någon missgynnas genom tillämpning av ett kriterium som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön. För att en åtgärd ska vara tillåten måste två krav vara uppfyllda. För det första måste syftet vara objektivt godtagbart. För det andra måste åtgärden vara lämplig och nödvändig.

Försäkringsföretagen kan också välja att inrikta sin marknadsföring så att motorval undviks, t.ex. genom att använda budskap riktade mot män eller kvinnor eller välja medium för annonsering. Att ge försäkringssäljare (mäklare) högre provision vid försäljning av försäkringar till ett visst kön kanske vore

tveksamt, men en lönsamhetsbaserad provision skulle kunna ge samma resultat. Marknadsföring riktad mot vissa yrkesgrupper kan också bidra till att minska motorvalet.

Om försäkringsföretag och stora kunder finner regeln alltför oförmånlig finns möjligheten att lägga själva försäkringsverksamheten utanför EU, t.ex. på någon av kanalöarna. Där finns redan idag aktörer med anknytning till stora företag.

Även de försäkrade får incitament att köpa gruppförsäkringar i enkönade grupper. En "mansgrupp" får billigare pensionsförsäkringar medan en kvinnlig dito kan få billigare motorförsäkringar. Man kan tänka sig att kvinnodominerade föreningar kommer att erbjuda motorförsäkringar till sina medlemmar, medan mansdominerade fackförbund kan hitta mer förmånliga pensionslösningar.

Sammantagna effekter på försäkringsmarknaden

Ovan konstateras att effekten av förbudet mot könsdifferentierade premier kommer att innebära större motorval i försäkringskollektiven. Det kommer i sin tur innebära att de genomsnittliga premierna ökar (se tabell 1 för en sammanfattning av resultatet). Vissa typer av försäkringar kan tänkas bli olönsamma och nya produkter kan komma att konstrueras i syfte att motverka motorvalsproblemet. Beslutet om könsneutrala premier kommer emellertid sannolikt att innebära välfärdskostnader i form av underförsäkring i samhället – färre kommer att välja att teckna en försäkring än om förbudet inte fanns. Hur stora välfärdsförlusterna kan tänkas bli beror på hur priskänsliga försäkringstagarna är och hur uppfinningsrika försäkringsbolagen är för att finna andra vägar att riskdifferentiera sina premier. Att söka skatta dessa förluster är i grunden svårt och det har fallit utanför denna studie att göra en sådan uppskattning.

Tabell 1: Sammanfattning: Effekter på försäkringspremier av förbudet mot könsdifferentiering

	Män	Kvinnor	Genomsnittlig premie
Dödsfallsförsäkring	Minskar	Ökar	Ökar
Pensionsförsäkring utan efterlevandeskydd	Ökar	Minskar	Ökar
Pensionsförsäkring med efterlevandeskydd	Konstant	Konstant	Konstant
Sjukförsäkring	Ökar	Minskar	Ökar (marginellt)
Sjukvårdsförsäkring	Ökar	Minskar	Ökar (marginellt)
Motorförsäkring	Minskar (särskilt unga män)	Ökar (särskilt unga kvinnor)	Ökar
Kollektivavtalad tjänstepension (utan möjlighet att välja utbetalningstid)	Konstant	Konstant	Konstant
Individuell tjänstepension utan efterlevandeskydd	Ökar	Minskar	Ökar
Individuell tjänstepension med efterlevandeskydd	Konstant	Konstant	Konstant

LIKABEHANDLINGSPRINCIPEN

I EU-domen om könsneutrala försäkringspremier krockar de försäkringsmässiga principerna med principen om likabehandling. Försäkringslagstiftningen har som syfte att skydda försäkringstagarna. Medlet för detta är att ställa krav på försäkringsföretagen i syfte att säkerställa att företagen kan uppfylla sina åtaganden. Likabehandlingsprincipen syftar till att uppnå andra legitima politiska mål.

Vad som är likabehandling är dock inte entydigt. Diskrimineringsförbudet innebär att jämförbara situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas på samma sätt. Som framgår av tabellen ovan gynnas inte kvinnor (eller män) på något systematiskt sätt av förbudet. Däremot missgynnas bägge könen av generellt ökade premier. Man kan dessutom ifrågasätta om differentierade premier som baseras på risk är ett brott mot likabehandlingsprincipen.

I fallet pensionsförsäkring får kvinnor visserligen samma premie och månatligt utbetalt belopp som en man. Detta kan ses som likabehandling ur ett avseende. Dock kommer en genomsnittlig kvinna kunna plocka ut en väsentligt högre sammanlagd pension jämfört med en genomsnittlig man som betalt in lika mycket pengar då hon normalt lever längre. Att på detta sätt ge en högre "avkastning" till kvinnor än män skulle i vilken annan sparprodukt som helst betraktats som könsdiskriminering.

I fallet motorförsäkring får unga män kraftigt sänkta premier på kvinnornas bekostnad. Det kan ses som rättvist i ett avseende. En genomsnittlig ung man kan emellertid förväntas få ut väsentligt mer av sin försäkring än en ung kvinna. Kvinnor kommer därmed subventionera unga mäns vårdslösa körning. Dessa bägge exempel visar att begreppet likabehandling inte är självklart i detta sammanhang.

Det var sannolikt inte unionslagstiftarens avsikt att detta skulle bli konsekvensen av direktivet. En stor majoritet av medlemsstaterna använde sig av undantaget. Domen är således inte ett utslag av en politisk viljeinriktning utan kan skyllas på dåligt juridiskt hantverk. Det faktum att EU-domstolen beslöt att ogiltigförklara undantaget för försäkringstjänster berodde nog

snarare på att själva direktivet först definierade könsdifferentierade premier som diskriminering och därefter gjorde ett obegränsat undantag för försäkringstjänster. EU-domstolen prövade inte i sig om differentierade premier i sig var i strid med likabehandlingsprincipen, utan huruvida obegränsade undantag från EU-stadgans mål var tillåtna.

Det finns en oro i försäkringsbranschen att den nyligen avkunnade EU-domen om könsneutrala premier ska kunna få smittoeffekter på andra områden såsom ålder eller funktionshinder. Ett förbud mot att differentiera premier och ersättningar efter ålder skulle få stora återverkningar på livförsäkringsbranschen. Det skulle t.ex. innebära att en 30-åring skulle behöva betala samma premie som en 80-åring för en livförsäkring. Med stor sannolikhet skulle denna del av försäkringsväsendet då behöva upphöra, eller helt ändra inriktning. En sådan utveckling skulle exempelvis kunna innebära att all pensionsförsäkring måste erbjudas inom ramen för socialförsäkringssystemen.

Även ett diskrimineringsförbud för funktionshinder kan få negativa effekter för vissa delar av försäkringsmarknaden. Exempelvis skulle sjuk- och barnförsäkringar kunna drabbas. Vid låga åldrar kan vissa typer av funktionshinder vara ett tecken på att allvarliga sjukdomar eller funktionsnedsättningar längre fram som kan föranleda stora anspråk på försäkringsersättning. Därför innebär vissa funktionshinder högre premier eller alternativt att dessa barn helt nekas försäkring. Ett diskrimineringsförbud skulle innebära krav på högre premier för övriga försäkringstagare, vilket kan innebära att många med helt friska barn väljer att avstå från försäkringen, vilket i sin tur skulle höja premien ytterligare. I värsta fall skulle denna försäkringsgren kunna bli olönsam att driva.

I Sverige har diskrimineringsombudsmannen drivit ett antal fall till domstol där man anser att försäkringsföretagens agerande rörande barnförsäkringar men också rörande sjukförsäkringar för vuxna strider emot den svenska diskrimineringslagstiftningen. I flera fall av dessa fall har DO och försäkringsbolagen förlikats.

Framtida EU-reglering

EU-kommissionen lade 2008 fram ett förslag till ett antidiskrimineringsdirektiv. Detta direktiv har sedan dess förhandlats i rådet. Syftet med direktivet är att införa förbud mot diskriminering även på andra grunder än kön såsom sexuell läggning, ålder eller funktionshinder. Direktivet måste till skillnad mot direktiv som rör den inre marknaden beslutas med enhällighet mellan alla medlemsstater. Flera medlemsstater, däribland Tyskland, motsätter sig helt att ett direktiv ska beslutas på detta område, då de anser att dessa frågor bättre lämpar sig för beslut på medlemsstatsnivå (subsidiaritetsprincipen). Det är således inte alls säkert att det kommer att antas ett direktiv i slutändan.

Enligt den information som läckt ut från förhandlingarna verkar det nu finnas en bred enighet om att man ska undvika samma konsekvenser för försäkringsväsendet vad avser differentiering beroende av ålder och funktionshinder som uppkommit när det gäller kön. Den juridiska nyckeln är att inte göra om misstaget att klassificera differentiering av försäkringspremier som diskriminering, utan tvärt om konstatera att sådan differentiering är förenlig med likabehandlingsprincipen.